

SELETUSKIRI

maaeluministri määruse „Eesti maaelu arengukava 2014–2020 seire ja hindamise kord“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Maaeluministri määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 83 lõike 1 alusel.

Määrusega kehtestatakse „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ (edaspidi *arengukava*) seire ja hindamise kord. Arengukava korraldusasutus on Maaeluministeerium (edaspidi *ministeerium*), kes vastutab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548) (edaspidi *maaelu määrus*) artikli 66 kohaselt arengukava tõhusal, tulemuslikul ja korrektsel viisil juhtimise ja rakendamise eest, tehes seda seire- ja hindamissüsteemi rakendamise teel. Ministeerium jälgib arengukava rakendamise kvaliteeti ning teeb arengukava üle seiret finants-, väljund- ning eesmärknäitajate abil (maaelu määruse artikkel 72). Peamine roll arengukava seire- ja hindamissüsteemi koordineerimisel on ministeeriumi maaelu arengu osakonnal, kes muu hulgas täidab arengukava seirekomisjoni sekretariaadi ülesandeid, hindamiskomisjoni sekretariaadi ülesandeid, koostab arengukava iga-aastase seirearuande ning edastab selle pärast seirekomisjoni poolt heakskiitmist Euroopa Komisjonile (edaspidi *komisjon*).

Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 808/2014, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 (Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta) rakenduseeskirjad (ELT L 227, 31.07.2014, lk 18–68), artiklis 14 on sätestatud, mida peab seire- ja hindamissüsteem sisaldama. Artikli 14 kohaselt koosneb see järgmistest osadest:

- a) sekkumisloogika, milles on näidatud prioriteetide, sihtvaldkondade ja meetmete vahelised seosed;
- b) ühised taust-, tulemus- ja väljundnäitajad, sealhulgas maaelu arengu sihtvaldkondadega seotud eesmärknäitajad ja eelnevalt kindlaksmääratud kriteeriumid tulemuslikkuse hindamiseks;
- c) ühised hindamisküsimused;
- d) andmete kogumine, säilitamine ja edastamine;
- e) korrapärane aruandlus seire ja hindamise kohta;
- f) hindamiskava;
- g) eel- ja järelhindamised ning kõik muud arengukavaga seotud hindamised, sealhulgas 2017. ja 2019. aastal esitatavate seirearuannetega seotud rangemate nõuete täitmiseks;
- h) kõikide seire ja hindamise eest vastutavate isikute toetamine nende kohustuste täitmisel.

Lisaks on seire- ja hindamissüsteemi osaks ka suunised (juhised) vastavalt komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 808/2014 artikli 14 punktile 3. Need suunised on loetletud sama rakendusmääruse VI lisas:

- 1) kõiki ühiseid näitajaid käsitlevad teabelehed, sealhulgas näitaja määratlus, seos sekkumisloogikaga, mõõtühik, väärtuste saamiseks kasutatud meetodika, nõutud andmed ja andmeallikad, teave andmete kogumise kohta, sealhulgas vastutav organ ja andmete kogumise sagedus, aruandlusnõuded;
- 2) meetodika suunised liikmesriikidele ja hindajatele, et järgida seire- ja hindamisnõudeid. Need suunised hõlmavad eri komponente, sealhulgas hindamismeetodeid ja lähenemisviise hindamisele, ning erivaldkondade jaoks ettenähtud toetust hindamisel, näiteks kogukonna juhitud kohaliku arengu (CLLD) hindamise puhul;
- 3) arengukavade eelhindamise suunised, mis hõlmavad eelhindamise eesmärki, eelhindamises osalejate kaasamise protsessi ja nende rolle ning eelhindamise ulatust ja meetodika ettepanekuid sobivate hindamise lähenemisviiside ja meetodite ning näidistabelite kohta;
- 4) hindamiskava koostamise suunised, mis hõlmavad hindamiskava eesmärki ja lisandväärtust, lisatavaid elemente ja asjakohaseid soovitusi hindamiskava koostamise protsessile;
- 5) representatiivsete näitajate kasutamise ja koostamise suunised, mis on suunatud eelkõige piirkondlikele arengukavadele ja milles kirjeldatakse representatiivsete näitajate eesmärki ja omadusi ning määratakse kindlaks representatiivsuse seisukohalt kasutatavad andmed ja meetodid;
- 6) arengukava indikaatorkava suunised hõlmavad kohaldatavaid eeskirju ja näidistabeleid ning kirjeldavad, mida indikaatorkava peab sisaldama;
- 7) seirealased suunised hõlmavad iga-aastasele seirearuandele kohaldatavaid eeskirju ja näidistabeleid ning kirjeldavad, mida iga-aastane seirearuanne peab sisaldama;
- 8) täiendavate tulemusnäitajate väärtuste hindamist käsitlevad suunised, milles määratakse kindlaks projektidele asjaomased sihtrühmad, valimi koostamise meetodid, asjakohased meetodikad, andmeallikad ja hindamismeetodid;
- 9) arengukavade mõju hindamise suunised, mis hõlmavad mõjunäitajate eesmärke ja nende kasutamist, seoseid maaelu arengu poliitika ja muude poliitika valdkondade vahel, mõjunäitajate väärtusi mõjutavaid tegureid ning kavandatud meetodeid maaelu arengu poliitika sekkumiste netomõju hindamiseks;
- 10) maaelu arenguga seotud ühistele hindamisküsimustele vastamise suunised, sealhulgas seosed sekkumisloogika ja ühiste näitajate vahel, ning ettepanekud täiendavate andmete, hindamiskriteeriumide ja eri lähenemisviiside kohta, mida võiks kasutada hindamisküsimustele vastamiseks;
- 11) arengukavade järelhindamise suunised, milles käsitletakse hindamise eesmärki, protsessi ja ulatust, meetodika ettepanekuid ning määratakse kindlaks head tavad ja näidistabelid hindamise eri aspektide kohta.

Olemasolevate hindamisalaste suunistega on võimalik tutvuda aadressil:

https://enrd.ec.europa.eu/evaluation/european-evaluation-helpdesk-rural-development/evaluation-helpdesks-publications/guidance_en.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Maaeluministeriumi maaelu arengu osakonna kohaliku algatuse ja elukeskkonna büroo peaspetsialist Vivia Aunapuu-Lents (625 6296, vivia.aunapuu-lents@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Maaeluministeriumi õigusosakonna peaspetsialist Maarika Öövel (625 6197, maarika.oovel@agri.ee). Keeleliselt toimetab eelnõu Maaeluministeriumi õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu §-s 1 sätestatakse määruse reguleerimisala. Eelnõu eesmärk on kehtestada arengukava alusel antavate maaelu arengu toetuste seire ja hindamise kord ning korraldamine.

Eelnõu §-s 2 sätestatakse arengukava seireks ja hindamiseks vajalike näitajatega seonduv. Maaelu määruse artiklis 69 on toodud, et seire- ja hindamissüsteemis määratakse kindlaks selliste ühiste näitajate (*common indicators*) loetelu, mis on seotud esialgse olukorra ning arengukava rahastamise, väljundite, tulemuste ja mõjuga ning mida kohaldatakse iga arengukava suhtes, et võimaldada andmete koondamist ELi tasandil. Ühised näitajad tuginevad kättesaadavatele andmetele ja on seotud ELi maaelu arengu poliitika raamistiku struktuuri ja eesmärkidega ning võimaldavad hinnata poliitika rakendamise edusamme, tulemuslikkust ja tõhusust võrrelduna ELi, riiklikul ja arengukava tasandil seatud eesmärkide ja sihtidega. Ühised mõjunäitajad tuginevad kättesaadavatele andmetele. Tuginedes ühisele põllumajanduspoliitikale, sealhulgas arengukavade hindamistes sisalduvatele tõenditele, hindab komisjon liikmesriikide kaasabil ühise põllumajanduspoliitika (edaspidi ÜPP) esimese ja teise samba vahendite ühist koondmõju.

Eelnõu §-s 2 on toodud, milliseid ühiseid näitajaid on kohustuslik koguda, see tähendab neid koguvad kõik ELi liikmesriigid. Väljundnäitajaid (*output indicators*) on kokku 26 ja enamasti on nad seotud meetmete tasandiga, andes otsest teavet meetmete rakendamise kohta. Tulemusnäitajaid (*result indicators*) on kokku 25 ja nende abil hinnatakse arengukava otsest ja vahetut mõju, olles seotud sihtvaldkondade tasandiga. Tulemusnäitajatest 24 on ühtlasi eesmärknäitajateks (*target indicators*). Eesmärknäitajad erinevad tulemusnäitajatest selle poolest, et neile on seatud kindel sihttase, mida soovitakse saavutada aastaks 2023. Tulemusnäitajatest 6 on omakorda täiendavad tulemusnäitajad (*complementary result indicators*), mida hinnatakse 2017. ja 2019. aastal sõltumatu hindaja poolt. Mõjunäitajaid on kokku 16 ja nendega hinnatakse ÜPP tasandit, st need ei puuduta ainult arengukava, vaid on I ja II sambale ühised. Taustnäitajaid (*context indicators*) on kokku 45, neist 13 on ühtlasi ÜPP mõjunäitajateks.

Kõikide erinevate arengukava puudutavate ühiste näitajate loetelu on toodud komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 808/2014 IV lisas.

Kõiki ühiste näitajate väärtusi kogutakse komisjoni poolt ette antud metoodika kohaselt, sest see annab võimaluse ELi tasandil maaelu arengu poliitika tulemusi summeerida ning ka erinevaid liikmesriike ja/või piirkondi omavahel kõrvutada.

Näitaja kogujal, kelleks saavad olla Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (edaspidi PRIA), Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 65 lõike 7 alusel PRIAga halduslepingu sõlminud isik, kelleks selle määruses tähenduses on Sihtasutus Erametsakeskus (edaspidi EMK), Maamajanduse Infokeskus (edaspidi MMIK) või hindaja tuleb näitajate väärtuse kogumise üksikasjalikum metoodika ministriumiga kokku leppida. Erinevate prioriteetide hindajaks on kas Maaeluministeeriumi hallatav riigiasutus või leitakse hindaja hankega.

Lisaks ühisele kohustuslikele ELi ülestele näitajatele on võimalik koguda ka arengukavale eriomaseid näitajaid (*programme specific indicators*) ehk iga riik võib koguda oma arengukavale eriomaseid riigisiseseid näitajaid. Arengukavale eriomaseid näitajaid on vajalikud selleks, kui ühiste kohustuslike näitajatega ei ole võimalik arengukava meetmete

eesmärkide saavutamist piisavalt hinnata. Arengukavale eriomaste näitajate metoodika lepatakse kokku ministeeriumiga enne nende kogumist.

Määruses on kasutusel kaks eri terminit: „meede“ ja „alameede“. Meetmed on ELi tasandil regulatsioonides toodud meetmed ning alameetmed on seotud ühe kindla taotluste vastuvõtu perioodiga. Meetmete jagunemine alameetmeteks on toodud tabelis 1.

Tabel 1. Meetmed

Meetme nr	MAK 2014–2020 vastav alameede
M01	1. Teadmussiire ja teavitus
	- alameede: koolitustegevuste korraldamine (1.1)
	- alameede: esitlus- ja teavitustegevuste korraldamine (1.2)
	- alameede: ettevõtete külastuste ja õpiringide korraldamine (1.3)
	- alameede: pikaajalised programmid (1.1, 1.2, 1.3)
M02	2. Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused
	- alameede: individuaalse nõuandeteenuse võimaldamine (2.1)
	- alameede: toetus nõustajate koolituseks (2.3)
M03	3. Põllumajandustoodete ja toiduainete kvaliteedikavad
	- alameede: liidu kvaliteedikavades ja siseriiklikult tunnustatud kvaliteedikavades osalemine (3.1)
	- alameede: liidu ning siseriiklikult tunnustatud kvaliteedikavade raames toodetud toodete teavitamis- ja müügiendustegevused (3.2)
M04	4. Investeeringud materiaalsesse varasse
	- alameede: investeeringud põllumajandusettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks (4.1)
	- alameede: investeeringud põllumajandustoodete töötlemiseks ja turustamiseks (4.2)
	- alameede: põllu- ja metsamajanduse taristu arendamine ja hoid (4.3)
	- alameede: kiviaia taastamise toetus (4.4)
M05	5. Loodusõnnetustes ja katastroofides kahjustatud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine ning asjakohaste ennetusmeetmete kasutuselevõtmine
M06	6. Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng
	- alameede: noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine (6.1)
	- alameede: väikeste põllumajandusettevõtete arendamine (6.3)
	- alameede: investeeringud majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas mittepõllumajandusliku tegevuse suunas (6.4)
M08	8. Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse
	- alameede: metsakahjustuste ennetamine, kõrvaldamine ja kahjustatud metsa taastamine (8.3, 8.4)
	- alameede: metsade elujõulisuse ja majandusliku väärtuse parandamine (8.6)
M09	9. Tootjarühmade ja -organisatsioonide loomine
	- alameede: tootjarühma loomise ja arendamise toetus (9.1)
M10	10. Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede
	- alameede: keskkonnasõbraliku majandamise toetus (10.1.1)

	- alameede: piirkondlik mullakaitse toetus (10.1.2)
	- alameede: piirkondlik veekaitsetoetus (10.1.3)
	- alameede: keskkonnasõbraliku aianduse toetus (10.1.4)
	- alameede: kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus (10.1.5)
	- alameede: ohustatud tõugu looma pidamise toetus (10.1.6)
	- alameede: poolloodusliku koosluse hooldamise toetus (10.1.7)
M11	11. Mahepõllumajandus
	- alameede: toetus mahepõllumajandusliku tootmise tavadele ja meetoditele üleminekuks (11.1)
	- alameede: toetus mahepõllumajandusliku tootmise tavade ja meetodite säilitamiseks (11.2)
M12	12. Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused
	- alameede: Natura 2000 toetus põllumajandusmaale (12.1)
	- alameede: Natura 2000 toetus erametsamaale (12.2)
M14	14. Loomade heaolu
	- alameede: loomade heaolu toetus (14.1)
M16	16. Koostöö
	- alameede: innovatsiooniklaster (16.0, 16.2, 16.3, 16.5, 16.9)
	- alameede: uute toodete, tavade, protsesside ja tehnoloogiate arendamine (16.2)
	- alameede: lühikesed tarneahelad ja kohalike turgude arendamine (16.4)
M19	19. Toetus LEADERi kohalikele arengule (CLLD - kogukonna juhitud kohalik areng) (määruse (EL) nr 1303/2013 artikkel 35)
	- alameede: kohaliku arengu strateegiate ettevalmistamine (19.1)
	- alameede: kohaliku arengu strateegiate rakendamine (19.2)
	- alameede: koostöö (19.3)
	- alameede: piirkonna elavdamine ning kohaliku tegevusgrupi kui organisatsiooni toimimine (19.4)
M20	20. Liikmesriikide algatusel antav tehniline abi

Eelnõu § 3 lõigetes 1 ja 2 sätestatud nõue tuleneb maaelu määruse artikli 66 lõike 1 punktist b. PRIA edastab ministriumile kaks korda aastas andmed ülesvõetud kulukohustuste kohta. Ministrium sisestab need andmed komisjoni ühisesse elektroonilisse süsteemi SFC2014. Viimane aasta, mille kohta andmed esitatakse, on 2023, mis tähendab, et andmed tuleb esitada 31. jaanuariks 2024.

Eelnõu § 3 lõige 3 reguleerib igakuist finantsandmete esitamist, mis esitatakse nii aruandeaasta kohta kui ka perioodi kohta kokku.

Eelnõu § 3 lõige 5 reguleerib andmevahetust PRIA või EMK ja ministriumide vahel, mille vajadus selgub jooksvalt ja mille tähtaegu ei ole võimalik seega ette näha.

Eelnõu §-s 4 sätestatakse teabe esitamise kord rakendusanalüüsi koostamiseks.

Eelnõu § 4 lõige 1 reguleerib investeringutoetuste, st arengukava meetmete 1– 9 ja 16–19 kohta andmete esitamist. PRIA ja EMK esitavad ministriumile ja hindajatele koondandmed

toetuste rakendamise kohta. Kui hindaja vajab täpsemaid andmeid, siis need päritakse eraldi juurde. PRIA ja EMK esitatud andmed sisaldavad iga alameetme koondandmeid taotlusvoorude kaupa, mis on toimunud koondandmete esitamise tähtpäevani. Andmed esitatakse kümne tööpäeva jooksul toetuse määramise otsuse tegemisest arvates.

Eelnõu § 4 lõige 2 reguleerib keskkonnatoetuste, st arengukava meetmete 10– 12 ja 14 kohta andmete esitamist. PRIA esitab ministeeriumile ja hindajale koondandmed toetuste rakendamise kohta. PRIA esitatud andmed sisaldavad teavet iga alameetme kõikide taotlusvoorude lõikes, mis on toimunud koondandmete esitamise tähtpäevani. Kui hindaja vajab täpsemaid andmeid, siis need päritakse eraldi juurde. Andmed esitatakse 30 tööpäeva jooksul toetuse määramise otsuse tegemisest arvates.

Eelnõu § 4 lõike 3 kohaselt lepivad ministeerium ja PRIA eraldi kokku tähtpäeva nende alameetmete koondandmete esitamiseks, mille puhul taotluste vastuvõtt toimub aasta ringi (näiteks alameetmed 19.2–19.4). Üldjuhul lepib alameetme rakendusanalüüsi eest vastutav ministeeriumi spetsialist tähtpäeva kokku PRIA vastava üksuse esindajaga.

Eelnõu §-s 5 on sätestatud rakendusanalüüside koostamisega seonduv. Ministeerium koostab iga kord pärast alameetme taotluste vastuvõtu lõppu alameetme kohta rakendusanalüüsi, mis annab ülevaate alameetme rakendamise tulemustest. Nende alameetmete puhul, mille taotluste vastuvõtt toimub aasta ringi, lepatakse ministeeriumi ja PRIA vahel eraldi kokku, millise perioodi kohta rakendusanalüüs koostatakse. Üldiselt koostatakse sellistel meetmetel rakendusanalüüsid aruandeaasta kohta. Andmed rakendusanalüüside koostamiseks tulevad peamiselt PRIAst või EMKst. Valminud rakendusanalüüside kohta saadetakse teave seirekomisjonile ning need on leitavad ministeeriumi veebilehelt [www.agri.ee \(http://www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/eesti-maaelu-arengukava-mak-2014-2020/seire-ja-hindamine/rakendusanaluisid\)](http://www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/eesti-maaelu-arengukava-mak-2014-2020/seire-ja-hindamine/rakendusanaluisid).

Eelnõu §-s 6 on toodud alus arengukava seirekomisjoni moodustamiseks. Seirekomisjoni moodustamine on kohustuslik Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469) (edaspidi *ühissätete määrus*), artikli 47 lõike 1 kohaselt ja selle moodustab maaeluminister oma käskkirjaga. Käskkirjas on loetletud seirekomisjoni ülesanded, mida on võrreldes eelmise arengukava rakendamise perioodiga (2007–2013) oluliselt rohkem. Ülesanded on toodud ühissätete määruse artiklites 37, 38, 47–49, 56 ja 70, maaelu määruse artiklites 49, 65, 66, 72 ja 74 ning komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 808/2014 artiklis 13. Arengukava seirekomisjon on moodustatud põllumajandusministri 17.12.2014 käskkirjaga nr 177 „Eesti maaelu arengukava 2014–2020 seirekomisjoni moodustamine, selle ülesanded ja töökord“.

Eelnõu §-s 7 sätestatakse, millist teavet ja mis ajaks peab iga organisatsioon ministeeriumile seirearuande koostamiseks esitama. Teave esitatakse ministeeriumi saadetud juhendi kohaselt. Ministeerium esitab PRIAle juhendi seirearuande esitamisele eelneva aasta 15. detsembriks. Lisaks saadab ministeerium jooksvalt edasi kõik komisjonilt saabunud täpsustused seirearuande koostamise kohta. PRIA, EMK ja MMIK esitavad oma andmed 15. märtsiks ning hindaja esitab andmed 15. aprilliks ministeeriumile. Kui ministeerium teeb PRIAle

saadetud juhendis muudatusi pärast 15. detsembrist, millega kaasneb täiendavate andmete esitamine ministeeriumile, siis vajaduse korral lepatakse kokku uus tähtaeg täiendavate andmete esitamiseks. Näitajate väärtused esitatakse ministeeriumi ette antud vormil seiretabelites. Andmed veamäärade ning administreerimiskulude kohta esitatakse seirearuandest eraldiseisvalt ning nende esitamise tähtaeg lepatakse PRIA ja ministeeriumi vahel eraldi kokku.

Arengukava hindamiskava rakendamise kokkuvõtte koosneb PRIA jaoks andmete esitamise ja haldamise kirjeldusest ning arengukava haldamise kokkuvõttest. Hindajal tuleb hindamiskava rakendamise kokkuvõttes kirjeldada aruandeaastal tehtud hindamisi ning andmete esitamist ja haldamist. Lisaks tuleb esitada loetelu lõpetatud hindamistest ja aruandeaasta hindamistulemuste põhjal hindamiste kokkuvõtte.

Eelnõu § 7 lõikes 4 on toodud, millised andmed peab esitama MMIK. Tehnilise abi ja avalikustamise juures antakse ülevaade maaeluvõrgustiku tegevuskava rakendamisest. MMIK saab oma aruandes esitada ka ülevaate maaeluvõrgustiku enesehindamise tulemustest. Eesti maaeluvõrgustik tegeleb muu hulgas seire- ja hindamistulemuste jagamise ja levitamisega tulenevalt maaelu määruse artiklist 54.

Eelnõu § 7 lõikes 6 ja 7 on toodud, millist teavet peavad sõltumatud hindajad esitama 2017. ja 2019. aasta 10. maiks.

Eelnõu § 8 reguleerib kohalike tegevusgruppide seirega seonduvat. Käesolev seire ja hindamise korra määrus kehtestab üldised alused, kuid detailsemad nõuded on toodud maaeluministri 23. oktoobri 2015. a määruses nr 11 „Kohaliku tegevusgrupi toetus ja LEADER-projektitoetus“ (<https://www.riigiteataja.ee/akt/127102015011>). Kohalikud tegevusgrupid (hetkel 26) esitavad iga aasta 15. märtsiks oma strateegia rakendamise kohta ministeeriumile seirearuande eelmise aruandeaasta (1. jaanuar kuni 31. detsember) kohta. Viimane seirearuanne esitatakse 2023. aasta kohta ehk 2024. aasta 15. märtsiks.

Eelnõu § 8 lõikes 2 nimetatud strateegiate vahehindamine on sisendiks 2019. aastal komisjonile esitatavale seirearuandele, mis peab sisaldama ka hinnangut territoriaalse arengu toetamisele, sealhulgas kohalike tegevusgruppide strateegiate kaudu.

Eelnõu §-s 9 on toodud kohustus koostada iga kalendriaasta kohta seirearuanne. Kohustus tuleneb maaelu määruse artikli 66 lõike 1 punktist g ja artikli 75 lõikest 1.

Eelnõus § 9 lõikes 2 on toodud välja, millistest osadest peab iga-aastane seirearuanne koosnema. Iga-aastane seirearuanne sisaldab vähemalt ühissätete määruse artiklis 50 ning maaelu määruse artiklis 75 nõutud teavet. Täpsemalt on neid nõudeid selgitatud komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 808/2014 VII lisa ning VII lisa on omakorda lahti kirjutatud komisjoni koostatud juhendis „SFC2014 EAFRD AIR Technical Guidance“. 2017. ja 2019. aastal tuleb esitada põhjalikumad seirearuanded, mis käsitlevad lisaks seirele ka arengukava hindamistulemusi.

Eelnõu § 9 lõike 2 punktis 1 nimetatud teave rakendamise finantsandmetega tuleb esitada iga meetme ja sihtvaldkonna kohta ning see peab sisaldama selgitust kulude ja kuluaruannetes deklareeritud kulude kohta. Samuti peab see hõlmama avaliku sektori kogukulusid ja liikmesriikide poolt eelmisel kalendriaastal tehtud finantskorrektsioone ja parandusi.

Eelnõu § 9 lõike 2 punkti 2 kohaselt tuleb esitada teave arengukava rakendamise kohta, mõõdetuna ühiste ja arengukavale eriomaste näitajate alusel, sealhulgas saavutatud edusammud võrreldes iga sihtvaldkonna jaoks seatud eesmärkidega ja tegelikud tulemused võrreldes arengukava peatükis 11 toodud indikaatorkavas kavandatud tulemustega. Alates 2017. aastal esitatavast seirearuandest tuleb näidata tulemusraamistikus esitatud vaheeesmärkidega saavutatu. Esitada tuleb lisateave arengukava rakendamise hetkeolukorra kohta, kasutades iga meetme ja sihtvaldkonna finantskohustustega seotud andmeid, ning vastavad eeldatavad edusammud maaelu arengu poliitika eesmärkide saavutamiseks.

Komisjonile seirearuandega esitatavad tabelid:

Tabel A: kulukohustused meetmete ja sihtvaldkondade kaupa;

Tabel B: tegelikud tulemusnäitajad meetmete ja sihtvaldkondade kaupa;

Tabel C: asjaomaste tulemuste ja meetmete jaotus valdkonna, soo ja/või vanuse kaupa;

Tabel D: edusammud eesmärkide saavutamisel;

Tabel E: üleminekumeetmete seire;

Tabel F: tulemusraamistiku näitajate saavutamine.

Eelnõu § 9 lõike 2 punkti 3 kohaselt tuleb esitada hindamiskavaga seotud tegevuste kokkuvõte:

- a) arengukava hindamiskavasse aasta jooksul tehtud muudatused koos nende põhjendustega;
- b) aasta jooksul tehtud hindamise kirjeldus (võttes arvesse hindamiskava 3. jagu)*;
- c) andmete esitamise ja haldamise kirjeldus (võttes arvesse hindamiskava 4. jagu)*;
- d) loetelu lõpetatud hindamistest, sealhulgas viited, kui need on avaldatud internetis;
- e) lõpetatud hindamiste kokkuvõtte keskendudes hindamistulemustele;
- f) hindamistulemuste avaldamisel korraldatud teavitustegevuse kirjeldus (võttes arvesse hindamiskava 6. jagu)*;
- g) hindamistulemustega seotud järelmeetmete kirjeldus (võttes arvesse hindamiskava 6. jagu)*.

* Viide hindamiskavale, kirjeldada rakendamisel esinenud mis tahes probleeme ja esitada kasutatud või kavandatavad lahendused.

Eelnõu § 9 lõike 2 punkti 4 kohaselt tuleb esitada probleemid, mis võivad mõjutada arengukava elluviimist, ja kasutusele võetud abinõud nende probleemide lahendamiseks, see tähendab ministeeriumi ja seirekomisjoni kasutusele võetud selliste abinõude kirjeldust, mille eesmärk on tagada arengukava rakendamise kvaliteet ja tulemuslikkus seoses arengukava haldamisel tekkinud probleemidega ja mis tahes võetud parandusmeetmetega, eelkõige komisjoni märkuste kohaselt võetud meetmetega.

Eelnõu § 9 lõike 2 punkti 5 kohaselt tuleb esitada tehnilise abi ja arengukava avalikustamise nõuete rakendamise meetmed. Kui riikliku maaeluvõrgustiku loomiseks ja toimimiseks on saadud tehnilist abi, tuleb kirjeldada aruandes võetud meetmeid ja hetkeolukorda riikliku maaeluvõrgustiku loomisel ja tegevuskava rakendamisel. Lisaks tuleb kirjeldada meetmeid, millega tagatakse arengukava avaldamine komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 808/2014 artikli 13 kohaselt.

Eelnõu § 9 lõike 2 punkti 6 kohaselt tuleb seirearuandega koos esitada eriaruanne rahastamisvahendi rakendamise kohta, mis esitatakse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide ette antud vormil. PRIA esitab Maaeluministeeriumile rahastamisvahendile tehtud väljamaksmise otsused. Ülejäänud vajalikud andmed esitab rahastamisvaheni rakendaja - Maaelu Edendamise Sihtasutus. Haldusleping MAK 2014-2020

rahastamisvahendi rakendamiseks sõlmiti Maaelu Edendamise Sihtasutusega 29. jaanuaril 2016. aastal ja see on avaldatud Riigi Teatajas aadressil: <https://www.riigiteataja.ee/akt/102022016003>).

Eelnõu § 9 lõikes 3 on kirjeldatud, milliseid andmeid tuleb 2017. aastal esitada lisaks iga-aastases seirearuandega esitatavatele andmetele.

Eelnõu § 9 lõike 3 punktis 1 nimetatud ühised hindamisküsimused on toodud komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 808/2014 V lisas. Neid on kokku 30. 2017. aasta seirearuandes tuleb vastata küsimustele 1–21. 2019. aasta seirearuandes tuleb vastata küsimustele 1–30. Järelhindamise käigus tuleb vastata samuti küsimustele 1–30.

Eelnõu § 9 lõike 3 punkti 2 kohaselt hinnatakse meeste ja naiste võrdõiguslikkuse edendamiseks ja mittediskrimineerimise vähendamiseks võetud meetmeid, millega tagatakse, et kogu arengukava ettevalmistamise ja elluviimise ajal võetakse arvesse ja toetatakse meeste ja naiste võrdõiguslikkust ning sooküsimuste lõimimist, sealhulgas seoses arengukava seire, aruandluse ja hindamisega (ühissätete määruse artikkel 7).

Eelnõu § 9 lõike 3 punkti 3 kohaselt hinnatakse võetud meetmeid, millega tagatakse, et EAFRD eesmärgid ja rakendamine on kooskõlas säästva arengu põhimõttega ning ELi eesmärgiga paremini säilitada keskkonda, tõhustada keskkonnakaitset ja parandada keskkonna kvaliteeti, nagu on sätestatud aluslepingu artiklis 11 ja artikli 91 lõikes 1, võttes sealjuures arvesse saastaja maksab põhimõtet (ühissätete määruse artikkel 8).

Eelnõu § 9 lõike 3 punkti 4 kohaselt hinnatakse võetud meetmeid, millega tagatakse, et erinevad partnerid on kaasatud aruannete koostamisse ja arengukava rakendamisse, sealhulgas osaledes arengukava seirekomisjonis ja riikliku maaeluvõrgustiku tegevuses (ühissätete määruse artikkel 5).

Nõutud eeltingimuse täitmise meetmeid ei tule Eestil iga-aastase seirearuandega komisjonile esitada, sest Eestil ei olnud eeltingimusi, mis oleksid olnud täitmata või täidetud osaliselt.

Eelnõu § 10 sätestab seirearuande heakskiitmise. Seirekomisjoni kohustus iga-aastane seirearuanne heaks kiita on sätestatud maaelu määruse artikli 66 punktis g. Ministeerium esitab seirekomisjoni heakskiidetud seirearuande komisjonile 30. juuniks. Viimane aruanne esitatakse 2023. aasta kohta, 2024. aasta 30. juuniks. Peale komisjonile esitamist avaldatakse aruanne ministeeriumi veebilehel www.agri.ee (<http://www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/eesti-maaelu-arengukava-mak-2014-2020/seire-ja-hindamine>).

Eelnõu § 11 reguleerib arengukava hindamist. Eelhindamisega seonduvat määruses toodud ei ole, kuna see tehti 2013. ja 2014. aastal. Komisjon koostab eel- ja järelhindamiste aruannete sünteesid ELi tasandil ja avaldab need oma veebilehel. Eelhindamise süntees on leitav aadressil http://ec.europa.eu/agriculture/evaluation/rural-development-reports/ex-ante-rdp-synthesis-2014-2020_en.htm. Järelhindamise süntees koostatakse 2025. aasta 31. detsembriks (maaelu määruse artikkel 79).

Hindamisi viiakse läbi selleks, et parandada arengukavade väljatöötamise ja elluviimise kvaliteeti ning hinnata nende tulemuslikkust, tõhusust ja mõju. Arengukavade mõju hinnatakse asjaomaste Euroopa struktuurifondide ja investeerimisfondide missiooni alusel seoses ELi aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia eesmärkidega ning võttes asjakohasel juhul arvesse arengukava mahtu seoses SKPga ja töötusega seotud eesmärkidega

arengukava asjaomases valdkonnas. Liikmesriigid peavad eraldama vajalikud vahendid hindamiste läbiviimiseks ja tagama menetlused hindamisteks vajalike andmete esitamiseks ning kogumiseks, sealhulgas ühiste ja vajaduse korral arengukavale eriomaste näitajatega seotud andmed. Hindamisi viivad läbi sise- või välisekspertid, kes tegutsevad arengukava rakendamise eest vastutavatest asutustest sõltumatult. Kõik hindamiste aruanded tehakse avalikkusele kättesaadavaks (ühissätete määruse artikkel 54).

Eelnõu § 11 lõikes 2 nimetatud hindamiskava koostab ministeerium. Liikmesriigid tagavad vajaliku hindamissuutlikkuse olemasolu. Programmiperioodi jooksul vastutab ministeerium hindamiste, sealhulgas iga arengukava tulemuslikkuse, tõhususe ja mõju hindamiste läbiviimise eest hindamiskava alusel ning kõikide hindamiste puhul asjakohaste järeelmeetmete võtmise eest kooskõlas fondispetsiifiliste eeskirjadega. Vähemalt üks kord programmiperioodi jooksul vaadeldakse hindamise käigus, kuidas Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidelt saadud toetus on aidanud kaasa iga prioriteedi eesmärkide saavutamisele. Seirekomisjon kontrollib kõiki hindamisi ja need saadetakse komisjonile. Lisaks võib komisjon teha arengukavade hindamisi oma algatusel. Ta teavitab sellest ministeeriumi ning tulemused saadetakse ministeeriumile ja esitatakse asjaomasele seirekomisjonile (ühissätete artikkel 56).

Nõuded arengukava hindamiskava struktuurile on toodud komisjoni rakendusmääruses (EL) nr 808/2014:

1) Eesmärgid ja otstarve

Hindamiskava eesmärgid ja otstarve, lähtudes vajadusest kindlustada piisav ja asjakohane hindamistegevus, et eelkõige tagada arengukava juhtimiseks, 2017. ja 2019. aastal esitatavate seirearuannete jaoks ja järeelhindamiseks vajalik teave ning arengukava hindamiseks vajalike andmete kättesaadavus.

2) Valitsemine ja koordineerimine

Arengukava puhul kasutatava seire- ja hindamiskorra lühikirjeldus, esitades peamised asjaomased organid ja nende vastutusosalad. Selgitus selle kohta, kuidas on hindamine seotud arengukava rakendamise sisu ja ajakavaga.

3) Hindamisteemad ja -toimingud

Kavandatud hindamisteemade ja -toimingute ülevaatlik kirjeldus, sealhulgas (kuid mitte ainult) ühissätete ja maaelu määruse kohaste ELi hindamisnõuete täitmine, mis hõlmab järgmist:

- a) vajalikud tegevused selleks, et hinnata maaelu määruse artiklis 5 osutatud arengukava kõigi prioriteetide panust kõnealuse määruse artiklis 4 sätestatud eesmärkide saavutamisse, tulemus- ja mõjunäitajate väärtuste hindamine, netomõjude analüüs ning valdkondlike küsimuste (sealhulgas allprogrammid), valdkondadevaheliste küsimuste, riiklike maaeluvõrgustike ja kohaliku arengu strateegia panuse hindamine;
- b) kohaliku tegevusgrupi tasandil tehtava hindamise jaoks kavandatud toetus;
- c) programmispetsiifilised elemendid, nagu meetodite väljatöötamiseks või konkreetsete poliitikavaldkondade käsitlemiseks vajalik töö.

4) Andmed ja teave

Arengukava rakendamisega seotud statistiliste andmete salvestamise, säilitamise, haldamise ja esitamise ning hindamiseks vajalike seireandmete esitamise süsteemi lühikirjeldus. Kasutatavad andmeallikad, andmelüngad, andmete esitamisega seotud võimalikud institutsioonilised küsimused ning pakutud lahendused. Selles jaos tuleb näidata, et asjakohased andmehaldussüsteemid hakkavad toimima ettenähtud ajal.

5) Ajakava

Programmiperioodi olulised vahe-eesmärgid ja soovituslik ajakava, mis on vajalik selle tagamiseks, et tulemused oleksid õigel ajal kättesaadavad.

6) Teavitamine

Kirjeldus selle kohta, kuidas levitatakse hindamistulemusi sihtrühmadele, sealhulgas hindamistulemuste kasutamise jälgimiseks loodud mehhanismide kirjeldus.

7) Vahendid

Hindamiskava rakendamiseks vajalike ja kavandatud vahendite kirjeldus, sealhulgas haldussuutlikkus, andmed, finantsvahendid, IT-vajadused. Hindamiskava täielikku rakendamist tagavate suutlikkuse suurendamise meetmete kirjeldus.

Eelnõu § 11 lõikes 6 on toodud hindamisaruannete avalikustamise nõue ministeeriumi veebilehel maaelu määruse artikli 76 lõike 3 kohaselt.

Eelnõu § 12 reguleerib arengukava järelhindamist. Ministeerium esitab järelhindamise aruande komisjonile ühissätete määruse artikli 57 lõikes 2 ning maaelu määruse artiklis 78 sätestatud tähtpäevaks ehk 31. detsembriks 2024.

Järelhindamisi korraldab komisjon või liikmesriigid tihedas koostöös komisjoniga. Järelhindamistes hinnatakse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tulemuslikkust ja tõhusust ning nende panust ELi aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegiasse, võttes arvesse ELi strateegias kehtestatud eesmärgid ja lähtudes fondispetsiifilistes eeskirjades kehtestatud erinõuetest. Komisjon koostab iga Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondi kohta hiljemalt 31. detsembriks 2025 kokkuvõtva aruande, milles kirjeldatakse järelhindamiste peamisi tulemusi (ühissätete määruse artikkel 57). Keskkonnamõtjude strateegilise hindamise tulemuste verifitseerimine toimub arengukava järelhindamise käigus.

Eelnõu § 13 reguleerib andmete esitamist hindamiseks. 10 tööpäeva jooksul peale hindaja päringu tegemist esitatakse hindajale kõik arengukava hindamiseks vajalikud andmed. Samuti võimaldatakse hindajale ligipääs hindamiseks vajalikule teabele.

Eelnõu § 14 reguleerib andmete esitamist Rahandusministeeriumile partnerluslepingu täitmise eduaruande koostamiseks. Ühine strateegiline raamistik on ühissätete määrusega perioodiks 2014–2020 loodud ühine raamistik Euroopa Regionaalarengu Fondile, Euroopa Sotsiaalfondile ja Ühtekuuluvusfondile ning Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondile ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondile. ELi vahendite kasutamiseks koostasid liikmesriigid kõiki viit fondi hõlmava partnerluslepingu. Partnerlusleping on sõlmitud komisjoni ja Eesti riigi vahel ning see on ELi vahendite kasutamise alusdokumendiks. Ministeerium annab Rahandusministeeriumile oma sisendi partnerluslepingu täitmise eduaruandesse, mis on seotud arengukava panusega. Teave esitatakse 2016. ja 2018. aasta lõpu seisuga. Eesti peab eduaruande komisjonile esitama 31. augustiks 2017 ja 31. augustiks 2019 (ühissätete määruse artikkel 52).

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi,

Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469);

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548);

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 549–607);

komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 808/2014, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 (Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta) rakenduseeskirjad (ELT L 227, 31.07.2014, lk 18–68).

4. Määruse mõjud

Halduskoormus, mis on vajalik arengukava seireks ja hindamiseks nõutaval tasemel, oluliselt ei suurene, vaid jääb samale tasemele eelmisel programmiperioodil tehtud seire ja hindamistegevustega. Teatud aspektides muutub organisatsioonide tööjaotus, mis võib kaasa tuua ka muudatusi töökoormuses.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamiseks vajalikud kulud (näiteks seirekomisjonide korraldamise kulud, hindamistegevusteks vajalikud kulud) kaetakse arengukava tehnilise abi toetusest (Tehnilise abi toetust rahastatakse 85% ulatuses EAFRDst ning 15% ulatuses Eesti riigi eelarvest.).

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Määruse kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu väljatöötamisse olid kaasatud kõik organisatsioonid, kes hindamiskava kohaselt on seotud arengukava seire ja hindamistegevustega. Eelnõu esitati kooskõlastamiseks õigusaktide eelnõude elektroonilise kooskõlastamise infosüsteemi EIS kaudu Rahandusministeeriumile. Eelnõu saadeti informatsiooniks arengukava seirekomisjonile.

Rahandusministeerium kooskõlastas eelnõu vaikimisi märkusteta. Ettepanekuid esitasid PRIA, Eesti Keskkonnaühenduste Koda ning Põllumajandusuuringute Keskus. Märkused ja ettepanekud ning nendega arvestamine ning mitteamvestamine on esitatud seletuskirja lisan.

(allkirjastatud digitaalselt)

Illar Lemetti

Kantsler